

10. Radionova, I.F. et al. (2000). *Prykladna ekonomika [Applied economics]*. Kyiv: ArtEk [in Ukrainian].
11. Viter, N.S. (2014). *Formuvannia transportno-tekhnologichnykh system dostavky vantazhiv u kontejnerakh [Formation of transport and technological systems for the delivery of goods in containers]. Doctor's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

В.Г. Загорянський, доц., д-р техн. наук, **М.М. Мороз**, проф. д-р техн. наук, **Т.В. Гайкова**, доц., канд. техн. наук

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, Кременчук, Україна

Модель оптимального складу основних технічних засобів контейнерної транспортно-технологічної системи

Метою статті є розробка математичної моделі, що передбачає процедури оптимізації, за допомогою якої можуть бути визначені ефективні типи технічних засобів і їх кількість і структура парку, необхідних для здійснення контейнерних перевезень, в тому числі контейнерів, для коригування корисного навантаження контейнерів.

Технічні засоби контейнерної транспортної системи виділені в шість основних видів (елементів), які утворюють єдиний технічний комплекс. При конкретних розрахунках визначення раціонального типу і параметрів контейнерів, а також структури їх парку для доставки вантажу (вантажів) слід враховувати, чи відповідає типаж і структура парку контейнерів що приймається величинам потрібних (замовних) партій доставки продукції і вносити відповідні поправки значень корисного навантаження контейнера. Для вирішення даної задачі застосована економіко-математична модель технічного комплексу контейнерних перевезень. Для процесу контейнерних перевезень виділена система обмежень математичної моделі, що враховує умови цього процесу. Критерієм ефективності варіанту вибору (цільовою функцією математичної моделі) виступає значення сукупних приведених витрат при їх мінімізації. Виділено чинники, що визначають питомі приведені витрати при перевезенні вантажів з заданими характеристиками в контейнерах з різними параметрами. Запропонований підхід застосований для випадку невідповідності типу і структури парку контейнерів рекомендованим партіям поставки за масою або об'ємом і запропонована методика коригування корисного навантаження контейнерів.

Розглянуто передумови формування та функціонування економічно ефективних контейнерних вантажних перевезень в Україні з використанням автомобільного транспорту. Для вибору раціонального типу і параметрів основних технічних засобів контейнерної транспортної системи та їх поєднань (структури парків) застосований системний підхід, який супроводжується комплексними техніко-економічними розрахунками. Представляється перспективно розробка по даній моделі алгоритму і програми для оптимізації складу контейнерної транспортно-технологічної системи.

транспортно-технологічна система, контейнер, модель, оптимізація, витрати, перевезення, технічний засіб

Одержано (Received) 28.03.2023

Прорецензовано (Reviewed) 31.03.2023

Прийнято до друку (Approved) 03.04.2023

УДК 656.073:339.56

DOI: [https://doi.org/10.32515/2664-262X.2023.7\(38\).1.252-258](https://doi.org/10.32515/2664-262X.2023.7(38).1.252-258)

І. О. Кузев, ст. викл., **А. О. Уманська**, викл., **А. О. Кострецов**, здобувач

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна

e-mail: Igor-kuzev@ukr.net

Особливості митного оформлення митних процедур

У статті у військовий час представлені способи митного оформлення товарів. Завданнями обліку реалізації експортних, імпортних товарів та розрахунків з іноземними покупцями є: контроль за рухом товарів; постійне спостереження за своєчасним укладанням та виконанням умов зовнішньоторговельних контрактів; контроль за правильним митним оформленням експортних операцій; визначення доцільності самостійного митного оформлення експорту та імпорту товарів підприємством-експортером.

експорт, імпорт, зовнішньоекономічна діяльність митні операції, митні процедури

© І.О. Кузев, А.О. Уманська, А.О. Кострецов, 2023

Постановка проблеми. Військовий стан зумовив різку необхідність у тому, як спростити митне оформлення та митні процедури різних груп товарів, вкрай потрібних як для забезпечення нашої країни додатковим захисним та військовим спорядженням, так і цивільних їжею, ліками та іншою гуманітарною допомогою. Особливо важливість вибору органами виконавчої влади лише дієвих методів забезпечення реалізації тактики митної політики і стратегії співробітництва країн на світовому ринку важко переоцінити. Однак сформований за довгі роки механізм в деякій мірі втратив свою регуляторну силу в військовий час, коли держава в пріоритеті визначає лише свої власні інтереси і потреби, прагне захистити національний ринок та товаровиробників, але не може відмовитись від своєї ролі на світовому ринку. Парламент запровадив низку нових норм, які направлені на реалізації цієї мети, на які треба звернути увагу суб'єктам господарювання.

Постановою кабінетом міністрів України від 18 березня 2022 р. № 314 «Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану», яке передбачено спрощення ведення господарської діяльності шляхом зменшення кількості необхідних дозвільних документів у період воєнного стану. Актуально для новостворених підприємств та установ.

Натомість окремих документів суб'єкти господарювання, які отримали дозвіл, щоб подавати декларацію про провадження господарської діяльності чи до Міністерства економіки України, чи до Міністерства внутрішніх справ України (у залежності від виду господарської діяльності). Але таке спрощення не стосується зовнішньоекономічної діяльності (у тому числі нових підприємств), яке у випадку здійснення якої необхідно отримувати відповідні ліцензії, які для окремих її видів та експорт певних категорій послуг, товарів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняна практика реалізації митних процедур останнім часом включає цілий комплекс заходів, які пов'язані із проведенням митного оформлення, контролю і справляння відповідних чинних податків і митних платежів, що є регламентоване чинним законодавством. Відповідно до стандартів міжнародних і законодавства України переміщення будь-яких товарів здійснюється за такими напрямками, як імпорт, експорт та транзит. Переміщення різних товарів здійснюється різними видами транспорту: залізничний, автомобільний, водний (морський та річковий), повітряний та трубопровідний та лінії [9]. Якнайбільш об'єктивно прослідкувати особливості митних процедур, що їх як окремо по кожному виду транспорту є необхідність реалізувати аналіз митних процедур при переміщенні товарів та послуг різними видами транспорту, виділити специфічні особливості їх практичної реалізації. Можна зазначити що вищесказані митні процедури для вище згаданих видів транспорту здійснюються в митних зонах.

Україна має дуже вигідне географічне положення, але, за останній час бачимо, що зниження її транзитного потенціалу, яке обумовлено військовим часом, знищенням та руйнуванням інфраструктури, а також низьким розвитком транспортної інфраструктури та неефективною роботою державних митних органів. Унаслідок недостатньої швидкості, чи безпечності перевезень та відсутності гарантій на збереження вантажів, високих тарифів та цін на послуги, та на затримки вантажів контролюючими органами скорочуються будь які вантажопотоки через Україну. Митні формальності, які за межами будь якого пункту розташування здійснюються лише у випадках, що передбачені митним законодавством держави. Проблематика реалізації митного оформлення в Україні активно досліджуваною серед вітчизняних науковців, зокрема, як І.Г. Бережнюк, І.В. Несторишен [1], П.В. Пашко, О. Фрадинський, Л. Федоришина [2], О. Вакульчик, В. Фесенко, Н. Авраменко, Т. Дорошенко,

М. Матвеев [3], Бережнюк І.Г. розглядає митні процедури як операційну частину митного регулювання[4.], Шульга М.Г. розписує, що митні процедури визначаються технічними нормативами залежно від товарів, видів транспорту та митних режимів та заходів не тарифного регулювання, осіб, які переміщують товари [5] та ін.

Процедури митного оформлення та митного контролю є адміністративними заходами, які здійснюються країною при регулюванні зовнішньоекономічної діяльності. Адміністративні інструменти, які входять до системи митного управління зовнішньоекономічними зв'язками. Від отримання чи відправлення вантажів за державний кордон суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності повинен пройти на митниці процедуру акредитації.

Постановка завдання. Під час дії воєнного стану в Україні аналіз змін в організації митних процедур при забезпеченні зовнішньоекономічної діяльності, які передбачені у законодавстві та митній практиці.

Виклад основного матеріалу. Митне декларування на сьогоднішній час необхідно розглядати як основну процедуру митного оформлення, що у сукупності з іншими елементами системи відповідних процедур утворює інститут митного оформлення. Як відокремлена система правових норм утворює окрему ланку складного митного провадження у системі адміністративного процесу. Митному оформленню притаманні свої властиві принципи, які діють у межах однорідних суспільних відносин, які своєю чергою регулюється однорідними правовими нормами.

Митне декларування виконує основні функції:

- забезпечення Державної фіскальної служби України законодавчими відомостями про товари і транспортні засоби;
- підтвердження декларантом правомірності вчинених дій щодо товарів і транспортних засобів, які переміщуються;
- контролю за дотриманням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та фізичними особами законодавства України.

Процедура та вимоги декларування визначені статтями 257–269 Митного кодексу України [6].

Під час митного декларування суб'єкти митних правовідносин мають бути наділені особливою правосуб'єктністю. З однієї сторони це – безпосередньо суб'єкти ЗЕД, особи, які беруть участь у процесі декларування, такі як: агенти з митного оформлення, митні брокери, експедитори, митні перевізники, власники митних ліцензійних складів та складів тимчасового зберігання, інші особи, що здійснюють свою діяльність на основі цивільно-правових угоді з суб'єктами ЗЕД.

Для отримання та надання ліцензії на експорт вказаних вище товарів суб'єкту господарювання треба звернутися до Міністерства економіки України. Для цього необхідно подати заявку у електронному вигляді на видачу ліцензії, лист-звернення для отримання ліцензії та копії документа, яка підтверджує експортну операцію. У період воєнного стану отримати таку ліцензію можна дуже швидко (протягом 1 дня), більше того – не потрібно відвідувати Міністерство економіки України.

Декларування митного оформлення вказаних товарів в режимі експорту здійснюється у звичайному довоєнному порядку [7].

Закон змінив процедуру оформлення митного деяких товарів, окремих категорій у режимі імпорту, а для інших категорій товарів залишився без змін порядок виконання митних формальностей.

Враховуючи швидкість та оперативність прийняття законодавцем рішень для скорочення митного оформлення товарів, виникла деяка проблема та неоднозначність під час пояснення та застосування новоприйнятих норм.

Згідно постанові КМУ від 9 березня 2022 р. № 236 «Деякі питання митного оформлення окремих товарів, що ввозяться на митну територію України у період дії воєнного стану» (далі - Постанова КМУ 236) начебто запровадила право всіх суб'єктів господарювання обирати спрощений порядок митного оформлення будь-яких товарів, оскільки в п. 1 вказаної Постанови зазначено: «...під час ввезення на митну територію України товарів їх декларування та митне оформлення відповідно до митного режиму імпорту може здійснюватися шляхом подання попередньої митної декларації, яка містить всю необхідну інформацію для випуску товарів, без пред'явлення таких товарів митному органу...».

Отже, з огляду на назву Постанови КМУ 236 та наявність додатку до вказаної Постанови з переліком товарів, які імпортують як суб'єкт господарювання дозволено сплачувати з відстрочкою митні платежі, які законодавець передбачив вказаний спрощений порядок саме для товарів із вищезазначеного переліку.

Законодавець також звільнив від оподаткування митними чи податковими платіжками низку товарів, зокрема:

- прокат легованих сталей, скло безпечне, оптичні прилади для слідкування, апаратура для приймання чи передачі голосу, зображення, безпілотні літальні апарати без озброєння, метеостанції, броньовані автомобілі;

- товари, які ввозяться платниками єдиного податку 1, 2 та 3 груп (ставка 5 % або 2%);

- автомобілі вантажні, легкові автомобілі, мотоцикли, причепа чи напівпричепа, а також транспортні засоби для перевезення пасажирів у кількості до 10 осіб;

- згідно з пунктом 29 частини першої статті 1 Закону України "Про оборонні закупівлі" товари оборонного призначення та складові для її виробництва;

- лікарські засоби, соціально значущі продукти харчування та медичні вироби, на які Кабінетом Міністрів України встановлено фіксовані ціни (постанова КМУ від 22 квітня 2020 р. № 341) ;

- на період воєнного стану звільнено для підприємств, алкогольних напоїв, окрім спирту етилового та інших спиртових дистилатів, пива (крім квасу "живого" бродіння), тютюну, тютюнових виробів, промислових замінників тютюну, рідин, що використовуються в електронних сигаретах. Отже, звільнення запроваджено лише для підприємств [8].

Отже, фізичні особи - підприємці, які є платниками єдиного податку зі ставкою у 3 %, продовжують сплачувати увізне мито.

Особливості розрахунків в імпорتنих та експортних операціях.

Національний банк України з 05 квітня 2022 року значно зменшив строки розрахунків у імпортно-експортних операціях з 365 днів до 90 днів (з 8 червня до 120 днів) (п 14-2 постанови НБУ від 24.02.2022 № 18).

Експортні та імпорتنі операції, для яких запроваджені розрахунки не були завершені до 05 квітня 2022 року та мають бути завершені у строк до 365 днів з дати їх здійснення.

Не застосовується (згідно з постановою НБУ від 24.02.2022 № 18) скорочений термін:

- якщо вартість товару чи роботи, а також послуги, яка підлягає імпорту чи експорту не перевищує 400 тис. гривень на дату здійснення ЗЕД операції;

- якщо розмір залишку за імпортовані та експортовані товари або роботу чи послугу не перевищуватиме 400 тис. грн на дату граничного строку для розрахунків;

- до винятків, встановлених НБУ за поданням КМУ (відповідно до постанови НБУ від 14.05.2019 № 67).

До митного органу до моменту подання декларації передую проведення різноманітних видів контролю, в електронному вигляді з поданням контролюючим органам необхідних документів. Це за задумом законодавця може та має зменшити час митного оформлення і забезпечити втручання та надання адміністративної послуги, зображено на рисунку 1. Внаслідок чого здійснення процедур контролю потребує термінів, які значно перевищують задекларований нормативними час документами на проведення митного оформлення (митне оформлення завершується протягом 2-4 робочих годин).

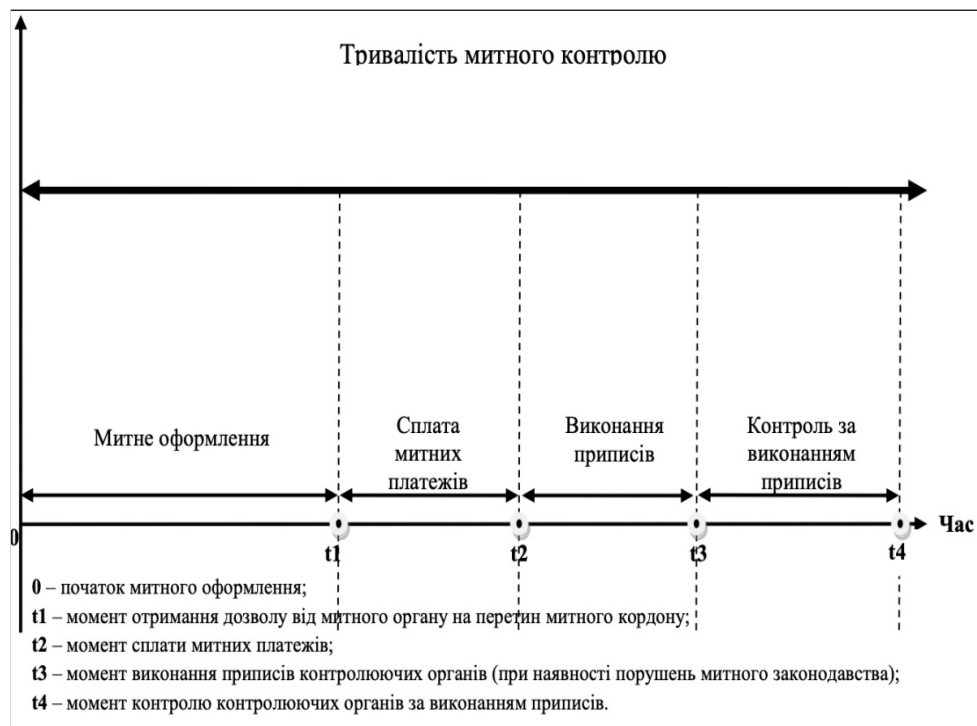

Рисунок 1 – Модель ідентифікація митних процедур

Джерело: розроблено автором

Перспективність подальшого наукового дослідження даної тематики зумовлена поступовим розвитком технологій, що розширює можливості автоматизації чи інформатизації процесів до митного контролю чи оформлення, чи необхідністю внесення подальших змін до чинного Митного кодексу України у частині правової регламентації процедури наступного визначення товарів митної вартості та здійснення контролю митного з використанням технології штучного інтелекту. Отже, можна сказати, що об'єктивною необхідністю подальшого удосконалення теоретико-методологічних і правових засад митних режимів в Україні, а також приведення їх у співвідношенні до міжнародних стандартів, а також норм і принципів права ЄС.

Висновки:

1. Варто уважно стежити за всіма змінами, які вносяться до податкового та митного і валютного законодавства, оскільки в період військового стану законодавець досить активно змінює чи скасовує діючі та впроваджує нові норми з тим, аби швидко реагувати на виклики, які існують у сфері зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

2. Особливості організації та контролю митних процедур забезпечення зовнішньоекономічної діяльності в Україні передбачає сукупність заходів з контролю і оформлення товарів чи послуг, а також інших об'єктів, які перетинають митний кордон України та порядок сплати відповідних зборів і податків до бюджету.

Список літератури

1. Несторишен І. В., Бережнюк І. Г., Брендак А. І. Система управління митними ризиками в контексті спрощення митних процедур. *Modern Economics* . 2020. № 22 (2020). С. 59–63. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V22\(2020\)-09](https://doi.org/10.31521/modecon.V22(2020)-09)
2. Пашко П., Федоришина Л., Фрадинський О. Загрози і виклики перед митною системою України в умовах пандемії. *Перспективи розвитку науки і бізнесу в глобальному середовищі* : мат. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Терно-піль, 20 трав. 2020 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2020. С. 136–138.
3. Авраменко Н. Л., Дорошенко Т. М., Матвеев М. Е. Проблеми митного контролю в контексті європейської інтеграції України. *Економіка та держава*. 2022. № 1. С. 55–60
4. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти : монографія . Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2009. 543 с
5. Шульга М.Г. Право та управління : електрон. наук. фах. вид. / Нац. ун-т держ. податк. Служби України. Ірпінь. 2012. № 3. С. 475–486
6. Митний Кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення : 13.03.2023).
7. Царенко В.І., Хома В.О. Митні процедури: ознаки та поняття. URL: http://www.pap.in.ua/3_2019/40.pdf (дата звернення : 15.03.2023).
8. Митне право України : навч. посіб. / за заг. ред. В.В. Ченцова. Київ, 2007. 283 с.
9. Андрушко А.П. Імплементация іноземного досвіду здійснення митного постаудиту в Україні: проблеми та перспективи. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2017. № 2(17). С. 214–219.

References

1. Nestorishen, I.V., Berezhniuk, I.G. & Brendak, A.I. (2020). Systema upravlinnia mytnymy ryzykamy v konteksti sproschennia mytnykh protsedur. [Customs risk management system in the context of simplification of customs procedures]. *Modern Economics*, 22, 59–63. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V22\(2020\)-09](https://doi.org/10.31521/modecon.V22(2020)-09). [in Ukrainian].
2. Pashko, P.V., Fedoryshyn, L. & Fradynskyi, O. (2020). Zahrozy i vyklyky pered mytnoiu systemoiu Ukrainy v umovakh pandemii. [Threats and challenges to the customs system of Ukraine in the conditions of the pandemic]. *Prospects for the development of science and business in a global environment: Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Terno-pil', 20 trav. 2020 r.) – International Science and Practice Conf.* (P. 136–138.). Ternopil: TNEU [in Ukrainian].
3. Avramenko, N. L., Doroshenko, T. M. & Matveyev, M. E. (2022). Problemy mytnoho kontroliu v konteksti ievropejs'koi intehratsii Ukrainy [Customs control problems in the context of European integration of Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and the state*, 1, 55–60 [in Ukrainian].
4. Berezhnyuk, I.G. (2009). *Mytne rehuliuвання Ukrainy: natsional'ni ta mizhnarodni aspekty* [Customs regulation of Ukraine: national and international aspects] . Dnipropetrovsk: Academy of the Customs Service of Ukraine [in Ukrainian].
5. Shulga M.G. (2012). *Mytne rehuliuвання Ukrainy: natsional'ni ta mizhnarodni aspekty* [Law and management: electronic. of science profession. kind. / National state university tax Services of Ukraine. Irpin, 3, 475–486 [in Ukrainian].
6. *Mytnyj Kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 13.03.2012 r. № 4495-17.* [Customs Code of Ukraine: adopted. by the Verkhovna Rada of Ukraine on 03/13/2012 No. 4495-VI, revised as of 01/01/2015] . zakon2.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> [in Ukrainian].
7. Tsarenko, V.I. & Homa, V.O. (2019). *Mytni protsedury: oznaky ta poniattia* [Customs procedures: signs and concepts] . Retrieved from http://www.pap.in.ua/3_2019/40.pdf. [in Ukrainian].
8. Chentsova, V.V. (Eds.). (2007). *Customs law of Ukraine: study guide*. Kyiv [in Ukrainian].
9. Andrushko, A.P. (2017). Implementatsiia inozemnoho dosvidu zdiysnennia mytnoho postaudytu v Ukraini: problemy ta perspektyvy [Implementation of foreign experience of customs post-audit in Ukraine: problems and prospects]. *Publichne upravlinnia ta mytne administruvannya – Public administration and customs administration* , 2(17), 214–219 [in Ukrainian].

Ihor Kuziev, Senior Lecturer, **Anastasiia Umanska**, teacher, **Anatoliy Kostretsov**, student
Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University, Kremenchuk, Ukraine

Peculiarities of Customs Clearance of Customs Procedures

The article presents methods of customs clearance of goods in wartime. The tasks of accounting for the sale of export and import goods and settlements with foreign buyers are: control over the movement of goods;

constant monitoring of the timely conclusion and fulfillment of the terms of foreign trade contracts; control over the correct customs clearance of export operations; determining the expediency of independent customs clearance of export and import of goods by the exporting enterprise.

The development of foreign economic activity gives enterprises the opportunity to use the advantages of international production cooperation, which increases the efficiency of their functioning. In connection with this, there is now an objective need to develop methodical approaches to assessing the effectiveness of export-import operations, which are the basis of foreign economic activity. The proposed method of analysis of export and import operations and their impact on the financial condition of the enterprise is of practical interest for enterprises.

On the basis of the analysis of the current legislation of Ukraine on matters of state customs affairs, specific proposals were made for the development of a single balanced approach to law-making and law enforcement in the sphere of state customs affairs, and a scientifically based holistic administrative-legal concept of implementation of state customs affairs was developed. Prospects for further scientific research should be based on the monitoring of current legislation in the context of customs clearance of goods and may relate to the construction of algorithms for interaction with customs procedures. Based on the analysis of the legislation of Ukraine on some issues of state customs affairs, specific customs proposals were made to develop a unified balanced approach to law-making and law enforcement in the field of state customs affairs.

export, import, customs operations, customs procedures

Одержано (Received) 18.03.2023

Прорецензовано (Reviewed) 21.03.2023

Прийнято до друку (Approved) 03.04.2023

УДК 656.078.1

DOI: [https://doi.org/10.32515/2664-262X.2023.7\(38\).1.258-265](https://doi.org/10.32515/2664-262X.2023.7(38).1.258-265)

О.В. Чорна, доц., канд. екон. наук, **П.В. Попович**, проф., д-р техн. наук

Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна

М.М. Маяк, проф., д-р техн. наук

Луцький національний технічний університет, Луцьк, Україна

О.С. Шевчук, доц., канд. техн. наук, **Н.М. Фалович**, доц., канд. екон. наук

Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна

С.П. Комарніцький, доц., канд. техн. наук

Подільський державний університет, Кам'янець-Подільський, Хмельницька область, Україна

e-mail: o.romanyshyn@wunu.edu.ua, ppopovich@ukr.net, mayak@lutsk-ntu.com.ua,

oksana_shevchuk84@ukr.net, n.falovych@gmail.com, sergiypetrov2207@gmail.com

Підвищення ефективності ланцюгів поставок

У статті визначено важливу роль управління підприємством як інструменту стратегічного розвитку, при цьому слід зазначити, що для досягнення поставлених цілей необхідно використовувати спеціалізовані методи та моделі – ефективний інжиніринг, ефективну оптимізацію та ефективний реінжиніринг логістичних систем підприємства. В статті поглиблено вивчено теоретичні та практичні основи застосування аналітичних методів і моделей у логістиці для вирішення завдань логістичного менеджменту, систематизувати навички розробки та використання аналітичних систем у різних сферах застосування логістичної діяльності. Розглянуто погляди різних науковців на зміст поняття «Ефективність ланцюга поставок». Досліджено основні напрями та елементи, що складають концепцію ефективності ланцюга поставок.

логістична система, ланцюг поставок, модель SCOR, SCM, інтегральний показник, ефективність, менеджмент

© О.В. Чорна, П.В. Попович, М.М. Маяк, О.С. Шевчук, Н.М. Фалович, С.П. Комарніцький, 2023